

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Невяна Фесчиева д.м.

за дисертационния труд

на Пепа Миткова Димитрова - Чиликова

на тема:

„Сестрински дейности при пациенти с мозъчен инсулт – оценка на функционалното състояние и подготовка за живот след дехоспитализация”

за придобиване на ОНС „доктор”

по област на висше образование: 7.Здравеопазване и спорт,

професионално направление: 7.4. Обществено здраве

и научна специалност „Управление на здравните грижи”

Със Заповед № Р-109-218/10.07.2019 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р П Стоянов” – Варна въз основа на Протокол №140/25.06.2019 г. от заседание на ФС на ФОЗ съм определена да бъда член на Научно жури, а с Протокол №1/22.07.2019 г. от заседание на Научното жури съм определена да представя становище по процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор” на ас. Пепа Миткова Димитрова - Чиликова, докторант на самостоятелна подготовка към Медицински Университет „Проф. Д-р П. Стоянов“ – Варна, Факултет „Обществено Здравеопазване“, Катедра „Здравни грижи“, по област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление: 7.4.Обществено здраве, научна специалност „Управление на здравните грижи“,

Кратки данни за кариерно развитие на докторантката. Пепа Чиликова е родена на 08.12.1974 г. Завършва средно образование в град Сливен през 1993г., а полувисше, медицинска сестра, общ профил през 1995г. в ПМИ – Сливен. През следващите години тя повишава в различни форми образованието си - бакалавърска степен по социална педагогика, магистърска степен по социални дейности в СУ „Св.Климент Охридски“ и магистърска (2014 г.) по Управление на здравните грижи в МУ - Варна. Трудовият ѝ път е свързан с професионалната ѝ квалификация на медицинска сестра - практикуваща и преподавател - и с управленски функции - зам.директор на филиал Сливен, а от 2015 г. зам.кмет „Хуманитарни дейности“ на Община Сливен.

Владее на високо ниво руски език и на работно ниво английски и немски езици.

Оценка на дисертационния труд

Описателна характеристика

Дисертационният труд съдържа 153 страници и е структуриран в четири основни глави. Съдържа 63 фигури, 4 таблици и 5 приложения. Списъкът на използваната литература включва 183 заглавия, от които 98 на кирилица и 85 на латиница.

Актуалност. Докторантката е насочила темата си към мозъчния инсулт и разкриване на ресурси за намаляване на негативните му последици върху болния, близките и обществото чрез по-добре планирани и организирани сестрински грижи. Свързането на водещо по заболяемост, инвалидност и смъртност заболяване с възможността да се използва потенциала на медицински сестри отговаря на нуждите на практиката и е в дневния ред на съвременните научни изследвания в общественото здравеопазване. Това прави актуалността на дисертационния труд несъмнена.

Литературният обзор е структуриран с оглед на проблемите, към които се е насочила докторантката. Тя показва добра осведоменост и умение да работи с научна литература, да прави изводи и формулира изследователски въпроси.

Оценка на методологията

Целта е ясно определена: Да се проучат компетентността и дейностите на медицинската сестра за оценка на функционалното състояние на пациенти, хоспитализирани по повод мозъчен инсулт и подготовката им за живот след дехоспитализация. На базата на доказани резултати да се предложат **Модел** на координационен център и **Алгоритъм** за подкрепа на пациентите и техните близки.

За реализиране на поставената цел докторантката си е поставила комплект от осем задачи, които имат отношение към:

✓ оценка на функционалното състояние на болните от медицински сестри – университетска подготовка, познания и умения за приложение на неврологични скали (задачи 2, 3, 4, 5);

✓ проучване информираността на болните и техните близки относно подготвеността им за живот след инсулта, в т.ч. превенция на рецидиви (задачи 3, 6);

✓ формулиране на Алгоритъм от дейности за недопускане на усложнения, разработване мерки за подобряване качеството на живот на пациентите и снижаване на разходите за обслужването им; организационно моделиране на Център за подкрепа на пациенти, преживели мозъчен инсулт и техните близки (задачи 7, 8)

При оценка функционалното състояние на пациентите докторантката обръща най-голямо внимание на уменията за приложение на скалата Глазгоу-Лиеш от медицински сестри, тъй като тя е международно призната за универсален инструмент при определяне степен на засягане на съзнанието на болните, предпоставка за адекватно обгрижване.

Обектите на изследването са подходящо подбрани с оглед комплексния характер на поставените цел и задачи: *близки на пациенти, преживели мозъчен инсульт (70), медицински сестри, обслужващи болни с мозъчен инсульт в неврологични отделения на избрани болници в Сливен, Пловдив, Благоевград и ВеликоТърново (32), експерти - лекари със специалност «Неврологични болести», работещи в същите отделения (21), медицинската документация на болни, хоспитализирани поради мозъчен инсульт в Неврологичното отделение на МБАЛ «Д-р Иван Селимински» - Сливен от 01.01.2015 до 01.03.2015 г.(100)*

Приложените методи: документален, анкетен, експериментален са адекватни на целевите обекти. Добре съставената методология, в т.ч. и използваните статистически методи, гарантира надеждност на получените резултати. Тя е доказателство за подготовката на докторантката да извършва самостоятелна изследователска работа

Оценка на резултатите и приносите.

Резултатите са добре представени и следват логиката на методологията.

Изяснени са факторите и специфичните особености на сестринските грижи при болните хоспитализирани поради мозъчен инсульт като е акцентирано върху установяване на промени в съзнанието и степен на зависимост на пациента.

Медицинските сестри не прилагат самостоятелно скалата Глазгоу Лиеш, независимо от твърдението им, че я използват в ежедневните грижи за болни с мозъчен инсульт (81,3%). Според експертите медицинските сестри познават скалата Глазгоу-Лиеш (76.2%), но не могат да я прилагат самостоятелно в практиката и не е необходимо да се обучават по този проблем (57.1%). Експертите утвърждават, че такова обучение би повишило качеството на грижите за пациентите с мозъчен инсульт (61.9%). Близко една четвърт от експертите (24%) имат доверие в бъдещата компетентност на сестрите за определяне на функционалното състояние на пациентите с мозъчен инсульт. В тази посока са и резултатите от проведения от докторантката експеримент: след обучение за скалата Глазгоу-Лиеш, участничките значително увеличават точността на оценката си на функционалното състояние на пациентите.

Значителна част от резултатите се отнасят до подготовеността на пациентите и техните близки за справяне с живота след преживения мозъчен инсулт в извънболнични условия. Изведени са необходимите дейности за посрещане на трудностите в лечение, рехабилитация, връщане към обичайния живот или постигане на по-висока степен на самостоятелност на пациентите. „Беглата“, според 48 % от експертите, информация, която близките на болните имат по въпроса, наред с убедеността (85,7%) в полезния ефект от обучението на близките върху качеството на живот на болните, са част от обосновката за създаване на Модел на координационен център за работа с пациенти преживели мозъчен инсулт и техните близки. Очакваните резултати от него са постигане на по-добра самостоятелност на пациента, комплексна подкрепа на семейството, в т.ч. снижаване на разходите. В теоретичната обосновка и разработената структура и функциониране на Координационния център са заложили съвременни постановки за здравно обслужване на проблемни/рискови пациенти: грижи - индивидуализирани, но и интегрирани - здравни и социални, мултидисциплинарен екип с участници според потребностите на пациентите, връщане към независим живот, приемственост между болнично и извънболнично обслужване, координация и сътрудничество между институциите, участие и подкрепа на семейството. В сърцевината на разработката докторантката е поставила медицинската сестра, след като подробно е проучила възможностите за нейното легитимно самостоятелно участие. Прегледът на регламентиращите документи - закони, наредби- заслужава висока оценка.

Дисертацията на ас. Пепа Чиликова се вписва в поредицата дисертации във Факултета по обществено здравеопазване на МУ-Варна, които разработват проблема за използване потенциала на специалистите по здравни грижи, на първо място на медицинските сестри, за разширяване достъпа до здравно обслужване на уязвими / рискови групи и подобряване качеството им на живот. Тази трайна тенденция в изследователската работа с приложен характер трябва да бъде адмирирана.

Както Алгоритъмът за подготовка за живот в дома, така и Моделът на координационен център са направени с вещина, познаване на проблемите и показват организационно-управленските култура и умения на докторантката.

Изводите логически следват от цялостната разработка, представени са ясно, стегнато. Въз основа на тях са изведени приноси с теоретико-познавателен и практико-приложен характер, с които изразявам съгласие.

Авторефератът отразява най-важните моменти от дисертацията. Във връзка с дисертационния труд са направени четири научни публикации.

Дисертационният труд е лично дело на докторантката.

Препоръки: докторантката да не оставя практическите си предложения затворени между кориците на дисертацията, а да търси възможности (проекти, съмишленици) за осъществяването им или на първо време опитно внедряване на някои техни елементи с цел оценка на приложимостта им.

Заклучение

Дисертационният труд **„Сестрински дейности при пациенти с мозъчен инсулт – оценка на функционалното състояние и подготовка за живот след дехоспитализация”** е разработен на актуална тема, добре поставен и изпълнен като научно изследване, има приноси с познавателен и практико-приложен характер и предложения за нов тип организационно планиране. С тази си характеристика напълно отговаря на изискванията на Закона и на Правилника на МУ-Варна за развитие на академичния състав. Поради това давам положителното си становище и предлагам на членовете на Научното жури също да гласуват положително на асистент Пепа Чиликова да бъде присъдена образователната и научна степен **„доктор”** по научната специалност **„Управление на здравните грижи”**.

21.08.2019 г

Член на НЖ:

доц. д-р Н.Фесчиева, дм